

پیامدهای سازمانی سواد انقلاب اسلامی مدیران در منظومه فکری مقام معظم رهبری ۱۷۳

فصلنامه حقوق اداری

سال نهم، زمستان ۱۴۰۰، شماره ۲۹

مقاله علمی پژوهشی

پیامدهای سازمانی سواد انقلاب اسلامی مدیران در منظومه فکری مقام

معظم رهبری

محمد رضا فاضلی^۱، محسن عامری شهبابی^۲، سید مجید احدی شعار^۳، اسماعیل کامالی فرد^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۱۵

چکیده

مقاله حاضر را می‌توان کاربردی نو در حوزه مدیریت و انقلاب اسلامی دانست. این مطالعه تأثیرات کاربردی سواد انقلاب اسلامی را در سطح مدیریت سازمان نشان داده که موجب افزایش بهره‌وری، تسهیل قواعد و احکام در قالب حقوق اداری و تأمین حقوق شهروندی شده و در مقام حصول، مدیرانی انقلابی را برای نظام به ارمغان خواهد آورد. این تحقیق که یک پژوهش بنیادی از نوع توصیفی-اکتشافی است، تلاش شده تا بر مبنای روش «نظریه پردازی داده بنیاد» در مطالعات علوم انسانی، از مجموعه بیانات رهبر معظم انقلاب، عوامل پیامدی «سواد انقلاب اسلامی» برای مدیران، متناسب با روش‌شناسی تحقیق و اهداف ارائه شود. تحقیق، ناظر به شناسایی و معرفی مفاهیم، مقوله‌ها و فرامقوله‌های رویش یافته از درون داده‌ها با استفاده از بیانات مقام معظم رهبری به صورت جستجو یاب تا رسیدن به اشباع، مورد مطالعه قرار گرفته است. از سه نوع کدگذاری (مفهوم‌سازی) باز، محوری، انتخابی، ۸۴ کد و مفهوم، ۲۴ مقوله و ۶ فرامقوله به نام متغیرهای علی، محوری، مداخله‌گر، راهبردی، زمینه‌ساز و پیامدی به دست آمد. عوامل پیامدی سواد انقلاب اسلامی در مدیران و مسئولان نظام شامل «رفتار انقلابی» «رفتار عملی» «رفتار مسئولانه» «رفتار جهادی» «رفتار راسخ» با برچسب «معرفت سازمانی» در سازمان‌های دولتی و حاکمیتی انقلاب اسلامی ایران نام گرفت.

واژگان کلیدی: مدیر، انقلاب اسلامی، سواد انقلاب اسلامی، مقام معظم رهبری

۱. دکتری مدیریت دولتی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران Fazeli.mr57@yahoo.com

۲. استادیار گروه مدیریت، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)؛

Mohsen.amerishah@gmail.com

۳. دکتری مدیریت دولتی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران

majidahadi1365@gmail.com

۴. دانشجوی دکتری، گروه مدیریت دولتی، واحد سیرجان، دانشگاه آزاد اسلامی، سیرجان، ایران

s.kamali1365@gmail.com

مقدمه

مبانی فلسفی متعارف علم مدیریت همچون دیگر ابعاد علوم انسانی بر پایه مبانی فکری و ایدئولوژی لیبرالیستی غرب، بنیان گذاشته شده است که بعضاً متناسب با نظام فکری، عقیدتی کشورها را نداشته و همین امر ممکن است پاسخگوی نیازهای آنان نباشد. بدیهی است تجویز و کاربست برخی از الگوها همزمان با شکل‌گیری انقلاب اسلامی منطبق با فرهنگ و سیاست انقلاب به عنوان یک امر مهم و ضروری بوده است. پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین رویدادهای سیاسی و اجتماعی جهان در قرن بیستم است. انقلابی که با تغییر رژیم دیکتاتور پهلوی و قطع وابستگی کشور به قدرت‌های سلطه‌گر گامی مهم و تاریخی در احیاء استقلال ملی ایران و آغاز روند پیشرفت ایرانیان برداشت. انقلاب اسلامی ایران نشأت گرفته از یک سلسله عوامل ریشه‌دار اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی و مذهبی بود که نه فقط ریشه آن را باید در تحولات تاریخ گذشته ایران بررسی کرد، بلکه به لحاظ اعتقادی- دینی ریشه در تحولات تاریخ اسلام، به ویژه تاریخ تشیع دارد. مقام معظم رهبری در این خصوص می‌فرماید: در نگاهی کلان، انقلاب اسلامی ایران نقطه عطف تحولات تاریخی است. انقلابی که بر مبنای ایمان به ارزش‌های اسلامی، اعتقاد به نقش جدی مردم و با رهبری یک عالم و فقیه شکل گرفت و توانست به «تحولی تاریخ‌ساز در عالم» تبدیل شود: «این حرکت عظیم، این کار بزرگ، انقلاب اسلامی به دنبال تمایل عمومی افراد جامعه به حاکم‌شدن ارزش‌هایی جدید که از اساس با ارزش‌های رژیم سابق مغایرت داشتند، پیروز شد؛ این پیروزی، باعث ایجاد تغییر در اهداف حکومت و سازمان‌های تابع آن شد و نیازهای این تغییر بنیادی موجب شد که اهداف و ارکان سازمان‌های موجود، دگرگون شوند. (ناظمی اردکانی، ۱۳۸۶: ۸).

به‌طور کلی می‌توان به این نکته اشاره کرد که انقلاب‌ها به انقلاب سیاسی و انقلاب اجتماعی تقسیم می‌شوند؛ در انقلاب سیاسی، حداکثر، نوع نظام سیاسی تغییر می‌کند؛ هدف انقلابیون در این انقلاب‌ها، گاه تنها این است که حاکمان را تغییر دهند و گاه در میزان قدرت ساخت‌ها تغییری ایجاد کنند یا مقامی را در حکومت ایجاد یا لغو کنند؛ اما در انقلاب‌های اجتماعی، علاوه بر تغییر در حکومت، تغییرهایی اساسی در ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی نیز روی می‌دهند (ملکوتیان، ۱۳۸۱: ۲۵۸)؛ از این‌رو در انقلاب‌های اجتماعی، انقلاب با پیروزی بر رژیم حاکم پایان نمی‌یابد و در این شرایط، دغدغه انقلابیون، ایجاد نوعی حکومت و در حقیقت اجرای آرمان‌های

پیامدهای سازمانی سواد انقلاب اسلامی مدیران در منظومه فکری مقام معظم رهبری ۱۷۵

انقلابی و تحول سازمانی بر مبنای ارزش‌های انقلاب است. با این حال انقلاب اسلامی دارای جایگاه، جهت‌گیری و اهداف مشخص در تداوم جریان حق در نظام الهی است و نقش جامعه و کارگزاران آن، در شناخت و انطباق صحیح‌تر و بیشتر با این جریان و نظام‌مندی و اهداف مأموریت‌های اصیل و الهی آن است (خزایی، ۱۳۹۴:۱۱۲). بر همین اساس کارگزاران و خواص در انقلاب‌ها، همواره نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای همچون هدایت افکار عمومی، ترجمان اندیشه‌های رهبری، برخورداری از محبوبیت در زمینه آماده‌سازی مردم و تحقق انقلاب ایفا می‌کنند. حرکت خواص و مدیران و ایفای نقش تعیین‌کننده آنان در فرآیند شکل‌گیری انقلاب، مقاطع حساسی را پدید می‌آورد که از الزامات آن، آزمون خواص و آسیب‌شناسی تفکر و رفتار آنان است؛ زیرا در هر انقلابی، مراحل و مقاطع حساسی وجود دارد که زمینه ساز ثبات و یا تغییر وضعیت در خواص می‌شود (سعیدی شاهروی و همکاران، ۱۳۹۵:۷۴) و ارتقای سطح آگاهی مدیران و خواص و آشنایی آن‌ها با روش‌ها و سبک‌های نوین در جهت بازدهی زیاد و بهینه از اهداف اساسی انقلاب اسلامی است (مبینی، ۱۳۹۵:۱۳۸). از سوی دیگر سواد کلید ورود ما به دنیاست و باعث شناخت بهتر ما از زندگی و جامعه می‌شود. طی سال‌های اخیر تغییرات زیادی در دیدگاه ما در مورد سواد ایجاد شده و امروزه ما به اهمیت سواد بیش از قبل واقف هستیم. در گذشته، سواد را بیشتر توانایی خواندن و نوشتن می‌دانستند اما در عصر جدید برخی از صاحب‌نظران منظور از سواد را توانایی و آمادگی افراد و برای مشارکت در سرنوشت خود و پیشرفت و توسعه جامعه می‌دانند؛ بر همین اساس سواد شالوده آگاهی و تفکر انسان‌هاست (سیرینی واسولو، ۱۳۷۸:۶۳). از این رو یکی از منابع غنی و ارزشمند برای شناخت ابعاد و زوایای گوناگون انقلاب اسلامی، دیدگاه‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی در این باب است؛ شخصیتی که خود در تمام مراحل تکوین، رشد و پیروزی انقلاب، حضور فعال، مستمر و مؤثر داشته و بعد از رحلت ملکوتی معمار و بنیانگذار کبیر انقلاب، سکّان هدایت سفینه انقلاب در گرداب حوادث روزگار را بر عهده گرفته‌اند. معظم‌له همواره و در اقتضائات و فرصت‌های مختلف، به تبیین اهمیت انقلاب اسلامی پرداخته و علل و عوامل، ویژگی‌ها و دستاوردهای آثار انقلاب اسلامی را تشریح و تحلیل کرده و راهکارهای ارزشمندی را برای مدیران و کارگزاران نظام جهت تحقق اهداف سازمان‌ها در امتداد اهداف انقلاب ترسیم نموده است. در همین راستا محقق با استفاده از این منبع غنی، و با در نظر گرفتن وجه تمایز این انقلاب با سایر انقلاب‌ها، مهم‌ترین عامل در جهت‌مانایی مسئولان

در مسیر انقلاب و تربیت اسلامی ایشان را بهره بردن از یک توانایی خاص با نام سواد انقلاب اسلامی دانسته و «معرفت سازمانی» اشاره شده در بیانات مقام معظم را در الگوی مفهومی سواد انقلاب اسلامی مورد استفاده قرار داد. بالطبع می‌توان حقوق اداری را از شاخه‌های حقوق عمومی دانست و وقتی صحبت از مدیران و کارگزاران دولتی در میان است مسیر شکوفایی و ارتقاء حقوق عمومی از مسیر ایشان تحقق خواهد یافت و پیامدهای حاصله معرفت سازمانی می‌تواند سرمایه مدیران در سازمان‌ها و زمینه‌ساز توسعه و تعالی و ارتقای حقوق شهروندی در نهادها و سازمان‌ها و بالطبع حقوق اداری حاکم بر آن باشد.

هدف و پرسش تحقیق

هدف اصلی این پژوهش، تبیین عوامل پیامدی الگوی سواد انقلاب اسلامی برای مدیران در منظومه فکری مقام معظم رهبری است. این هدف بر این پرسش استوار است که عوامل پیامدی و آثار الگوی سواد انقلاب اسلامی برای مدیران در منظومه فکری مقام معظم رهبری کدامند؟

۱. مفاهیم و مبانی نظری

۱-۱. انقلاب

معنای انقلاب مانند بسیاری از پدیده‌های اجتماعی دیگر دارای تعریف واحد و متفق میان همه نیست. شاید به تعداد اندیشمندانی که درباره آن به بحث پرداخته‌اند، از انقلاب تعریف ارائه شده است. تعاریفی که از انقلاب ارائه شده است را می‌توان در ۳ دسته جای داد: گروهی از تعاریف، انقلاب را بر اساس نیت انقلابیون تعریف کرده‌اند. گروه دوم، انقلاب را بر اساس نتایج و پیامدهای آن شناسایی کرده‌اند و از نظر گروه سوم، انقلاب به عنوان یک فرایند، مورد بررسی و تعریف قرار گرفته است (مشیرزاده، ۱۳۸۲: ۱۵). ولی انقلاب در عصر ما یک مفهوم اجتماعی پیدا کرده است که با اصطلاحات فلسفی نزدیک است و آن عبارت است از تغییر بنیادی در جامعه، یعنی دگرگون شدن جامعه از بیخ و بن و اساس، به عبارت دیگر، هرگاه در هم ریختن نظم حاکم، با شدت و سرعت و مقرون به نوعی عصیان و تمرد و انکار و نفی و طرد باشد. پس انقلاب نوعی عصیان و طغیان است علیه نظم موجود و وضع حاکم به منظور برقراری نظم و وضعی مطلوب، انقلاب مبتنی است بر نارضایتی و خشم از وضعی و آرزو و طلب وضعی دیگر، ولی صرف نارضایتی از وضعی و آرزوی وضعی دیگر کافی نیست،

پیامدهای سازمانی سواد انقلاب اسلامی مدیران در منظومه فکری مقام معظم رهبری ۱۷۷

بلکه انکار و نفی وضع حاضر ضروری است همچنان که طلب و جستجو و تلاش و جهاد برای وضعی دیگر ضرورت دارد (مطهری، ۱۳۷۹:۱۳۹). در یک تعریف خلاصه، انقلاب در معنای امروزی آن، یک دگرگونی شدید در احوال یک ملت و کشور است که اوضاع کلی کشور به هم می‌ریزد و تغییر می‌کند. امروزه معتقدند هر انقلابی یک پشتوانه تئوریک، ایدئولوژیک و فکری برای خود دارد (کللی، ۱۳۸۸:۵۱).

۲-۱. انقلاب اسلامی

پیروزی انقلاب اسلامی، بزرگ‌ترین رخداد سیاسی و اجتماعی نیمه دوم قرن بیستم بود. این انقلاب از جهات متعدّد با انقلاب‌های بزرگ متعارف دیگر، مانند انقلاب فرانسه و انقلاب روسیه که منشأ رواج دو گفتمان لیبرالیستی و سوسیالیستی در قرن گذشته شدند، اختلاف ماهوی و بنیادی داشت و گفتمان منحصربه‌فرد خود را در عرصه‌های گوناگون حیات انسان معاصر به منصفه ظهور رساند. انقلاب اسلامی، با شعار «نه شرقی، نه غربی، جمهوری اسلامی»، مستقل از نظام دوقطبی آن روزگار، نقطه عطفی در تحولات و معادلات منطقه‌ای و جهانی شد و اسلام را به عنوان یک مکتب سیاسی پر قدرت و تأثیرگذار در انظار جهانیان مطرح کرد (محمدی، ۱۳۸۰:۳۲).

انقلاب اسلامی را با توجه به خصوصیات منحصر به فردی که دارد آن را از دیگر انقلاب‌های جهان ممتاز می‌سازد این خصوصیات عبارتند از: برخورداری از پشتوانه عظیم فلسفه و فقه و معارف اسلامی، انقلاب اجتماعی همه‌جانبه همراه با تحول بنیادین در زندگی انسان‌ها، استواری بر پایه فرهنگ و اعتقاد و ایمان، بهره‌مندی از رویکرد ارزشی و هدف‌گیری اصلاح مفاسد بشری، حاکم سازی فرهنگ توحیدی به‌جای فرهنگ الحادی و استبدادی، شکل‌گیری بر مبنای نظم و انضباط انقلابی. با توجه به این خصوصیات است که انقلاب اسلامی یک تفسیر اسلامی و الهی بوده و به معنای زنده کردن دوباره اسلام است. انقلاب اسلامی یک تحول اخلاقی، فرهنگی و اعتقادی است که به دنبال آن‌ها تحول اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و آنگاه رشد همه جانبه ابعاد انسان‌ها می‌آید، انقلاب اسلامی ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست و به‌عنوان تنها انقلاب دینی بین انقلاب‌های موجود جهان با بهره‌گیری از ایدئولوژی دینی و انقلابی توانست رژیم کهن پاتریمونیالیستی شاهنشاهی و سلطانیستی پهلوی را درهم بشکند و با طراحی نظامی نوین در منطقه و جهان و به

تعبیر جان. آل. اسپوزیتو، کانون الهام و حرکت برای مسلمانان و سمبل تهدید شوم برای جهان سلطه و استکبار شود (همان، ۱۳۸۰:۳۵)

انقلاب اسلامی یک تفسیر اسلامی و الهی بوده و به معنای زنده کردن دوباره اسلام است. انقلاب اسلامی یک تحول اخلاقی، فرهنگی و اعتقادی است که به دنبال آن‌ها تحول اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و آنگاه رشد همه جانبه ابعاد انسان‌ها می‌آید (مطهری، ۱۳۷۹:۱۲۶).

۳-۱. سواد انقلاب اسلامی

مفهوم سواد با مفهوم اکتساب^۱ در پیوند است. این اکتساب بیانگر آن است که مهارت‌ها و توانش‌های متناظر با سوادآموری نیستند که به طور زیستی و در فرایند رشد خود به خودی در انسان ایجاد شوند. (Herman, 2007:311) در حالی که سواد با یادگیری ضمنی و قرار گرفتن صرف در بستر زندگی اجتماعی به طور کامل محقق نمی‌شود، برای تحقق آن باید فرآیندی برنامه ریزی شده و خود آگاه را سامان دهی کرد (Herman, 2007:313)

به نظر می‌رسد مفهوم دیگر مستتر در مفهوم سواد، مفهوم صلاحیت^۲ باشد. مفهوم صلاحیت، نوعی از سطح قابل و ضروری در یادگیری مطرح می‌سازد که باید از طریق انواع روش‌های ارزشیابی از تحقق آن اطمینان یافت. سپس، می‌توان فرد را باسواد تلقی نمود. علاوه بر این، مفهوم دیگری که می‌توان در مفهوم صلاحیت بازشناخت، مفهوم توانش^۳ است. مفهوم توانش^۳ یا قابلیت که اشاره به قابلیت توانمندی فرد دارد، لزوماً به امری به ظهور رسیده و کاملاً مصرح نیست، بلکه دلالت بر نوعی بالقوه و نهفته بودن دارد که در آینده می‌تواند به ظهور برسد. بر این اساس مفهوم دیگری که در مفهوم صلاحیت می‌توان یافت، مفهوم نهفتگی و بالقوگی^۴ است (سجادیه، ۱۳۹۴:۹۱). علاوه بر این، واژه سواد که ناظر به نوعی فهم است بر نوعی محتوای دانشی دلالت خواهد داشت. این تحلیل مفهوم که واگرفته از پیترز و هرست (۱۹۸۰) است، بر این نکته تأکید می‌ورزد هنگامی که پای فهم به میان می‌آید، بحث از محتوای دانشی و نظری غیرقابل اجتناب خواهد بود.

-
1. Acquisition
  2. Competency
  3. Capability
  4. Potentiality

پیامدهای سازمانی سواد انقلاب اسلامی مدیران در منظومه فکری مقام معظم رهبری ۱۷۹

در نگاه نخست، «سواد انقلاب اسلامی» را می‌توان ترکیبی از واژه انقلاب اسلامی و سواد دانست. قرارگیری واژه سواد در کنار انقلاب اسلامی بدین معناست که کنش‌های انقلاب اسلامی را به نوعی توانش وابسته سازد؛ که مانند دیگر سوادها قابل اکتساب است. بنابراین واژه «سواد» می‌تواند نشان از قابلیت رشد و توانش و مهارت‌های پیش نیاز رفتارهای انقلاب اسلامی باشد. اگر چه هیچ گونه شواهدی در ادبیات انقلاب، دال بر ارائه مدل سواد انقلاب اسلامی و نظریاتی پیرامون آن وجود ندارد، اما به نظر می‌رسد سواد انقلاب اسلامی را می‌توان مجموعه‌ای از مهارت‌ها و نگرش‌ها و دانش‌های لازم به منظور درک و فهم شناخت و پایداری در امتداد انقلاب نامید. سواد انقلابی پایه سازمان شناختی است که مدیران را در مقابل تهدیدات و چالش‌های پنهان انقلاب محفوظ می‌نماید. بدین منظور ارتقاء مهارت شناختی، توسعه تفکر خلاقانه و تقویت رفتارهای مانایی از مهمترین مباحث مورد نیاز مدیران برای حرکت در گام دوم انقلاب تلقی می‌شود. سواد انقلابی چگونگی حفظ نحوه عملکرد پایداری و ماندگاری در انقلاب است. سواد انقلابی شامل محتوا، فرآیندها و نگرش‌هایی است که مدیران باید درک کنند تا قادر به ماندگاری در انقلاب جمهوری اسلامی ایران باشند (عامری، ۱۳۹۸: ۶۵).

سواد انقلابی را می‌توانیم در آگاهی مدیران از شرایط انقلاب، شناخت رفتارهای انقلابی و درک و تعلق به انقلاب تعریف نمود. تفکر پایه و اساس رفتارهای انسانی می‌باشد و درک و شناخت ریشه تفکر است با افزایش درک و شناخت مدیران نسبت به انقلاب، شاهد رفتارهای پایدارتر و مسئولانه‌تری در قبال انقلاب خواهیم بود. سواد انقلاب اسلامی به شناخت و درک عمیق و ژرف‌نگر در حوزه عملکردی اشاره دارد که مستلزم نگرشی کلی‌نگر به مسائل انقلاب است، کل‌نگری در مسائل انقلاب بدین معناست که مشکلات را منتزع از متن کلان و بدون ارتباط با دیگر مسائل نمی‌توان مورد بررسی و کاوش قرار داد. بدیهی است باید انتظار داشت مدیران شناخت عمیقی در خصوص انقلاب و موضوعات مرتبط با آن فرا گیرند تا نسبت به خطرات بالقوه و وقوع چالش‌های آسیب‌پذیر به انقلاب کنجکاو و به صورت پرسشگرانه فعال باشند (فاضلی، ۱۴۰۰: ۴۶۶).

۲. پیشینه تحقیق

ظهور انقلاب اسلامی به عنوان یکی از کم نظیرترین پدیده‌های قرن اخیر موجب حیرت و شگفتی ناظران و نظریه‌پردازان سیاسی شد و با توجه به حاکمیت روح سکولاریسم برجهان پیدایش حکومتی

با ماهیت دینی، آن هم با مشارکت وسیع مردم شگفتی آفرین شد. پژوهشگران و نظریه‌پردازان به بررسی و واکاوی علل و زمینه‌های این رخداد پرداختند که این امر منجر به خلق آثار متنوعی گردید. از آنجا که موضوع سواد انقلابی، موضوعی جدید بوده و در این رابطه نه در داخل کشور و نه در خارج تحقیقی انجام نشده است، لذا بخش قابل توجهی از پژوهش‌های به‌عمل آمده به صورت سربسته و محدود در رابطه با علل و عوامل و تداوم به رشته تحریر درآمده است که در ذیل به برخی از آنها اشاره می‌شود:

دهقانی، ملکوتیان و صدرا (۱۳۹۱) در رساله‌ای با عنوان نقش رهبری در تداوم انقلاب اسلامی به تبیین علت استمرار انقلاب اسلامی با محوریت قرار دادن نقش رهبری پرداخته و هرچند عوامل متعددی را در استمرار انقلاب اسلامی ایران دخیل دانسته اما فرضیه اصلی خود را عامل رهبری در قالب اصلی ولایت فقیه و ولایت امر به عنوان مهم‌ترین عامل در تکوین انقلاب اسلامی و تثبیت و نیز تحکیم آن برشمرده است. در همین راستا، حاضری و صالح آبادی (۱۳۸۸) در تحقیقی دیگر با عنوان علل تداوم رژیم سیاسی جمهوری اسلامی ایران به شناسایی و تاکید عوامل تداوم سیاسی جمهوری اسلامی می‌پردازند. در این مقاله به نقش تصمیم‌گیری رهبری انقلاب و تاثیرات تصمیم وی در حل بحران‌های کشمکش‌های بین گروهی و درون گروهی اشاره شده و تاکید می‌نماید که امام در تداوم انقلاب از طریق احزاب دولت‌سازی را به انجام رساند و حزب با موافقت امام تشکیل شد و توانست اداره نهادهای دولت را در اختیار بگیرد و قواعد سیاسی جدیدی را بنا نماید. با این حال خواجه سروی و احمدی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان تأثیر دستگاه معرفتی نیروهای اجتماعی بر مانایی انقلاب اسلامی ایران به عوامل مؤثر بر مانایی انقلاب پرداخته و اقناع و رضایت توده‌ها در نتیجه گفتمان انقلاب اسلامی و گفتمان امام خمینی (ره) بر محور اعتمادسازی را مهم‌ترین عامل پویایی و ماندگاری هر چه بیشتر انقلاب و کارکنان دانسته است. در ادامه، علیزاده (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با عنوان الگوی پاسداری از انقلاب اسلامی؛ مطالعه بیانات مقام معظم رهبری، به طراحی الگوی مفهومی پاسداری با روش نظریه داده بنیاد پرداخته و عوامل ذیل در الگوی مفهومی به‌دست آمده است:

علل و عوامل موجب ظهور و هویت‌یابی پاسداری از انقلاب اسلامی شامل؛ «تضمین موجودیت انقلاب و کشور» «حراست و حفاظت از انقلاب» «مجاهدت و شهادت در راه خدا»

پیامدهای سازمانی سواد انقلاب اسلامی مدیران در منظومه فکری مقام معظم رهبری ۱۸۱

«ضرورت حفظ نظام اسلامی» «موعودگرایی و عشق به امام عصر (عج)» و «عشق به امام خمینی (ره) و حرکت ایشان»: عوامل و شرایطی که حرکت و تأثیرگذاری پاسداری را تقویت می‌نماید شامل: «بنیه معنوی و عوامل معنوی قدرت» «عشق و معرفت دینی و انقلابی» «توجه به روح و حقیقت پاسداری» «فداکاری و از خودگذشتگی» «پوشیدن لباس عفاف و تقوا» «هوشیاری و حضور در میدان انقلاب» «اخلاص و اعتماد به خدا» «قوی، مستحکم و غیر قابل نفوذ» «مراقبت از خود و خانواده» «بصیرت و فهم و درک سیاسی و اجتماعی» و «عزم اراده»: موانع و آسیب‌های پاسداری از انقلاب اسلامی در قالب متغیرهای بازدارنده شامل: «تجمل‌گرایی، دنیاطلبی و دوری از ذی پاسداری» «دوری از روحیات انقلابی»: راهبردها و الزامات تحقق پاسداری شامل: «هویت‌بخشی نهادی و حفظ آن» «استمرار پاسداری و پایداری» «آینده پژوهی و فهم نیازهای انقلاب»: آثار و پیامدهای پاسداری از انقلاب اسلامی در سطح خرد و کلان شامل: «ماندگاری عنوان پاسدار به اسلام و انقلاب» «گسترش افکار انقلاب اسلامی در دنیا». بنابراین آن چه در این مقاله تحلیل می‌شود و آن را از سایر مقالات از این قبیل متمایز می‌کند این است که در این نوشتار با اتخاذ روش داده بنیاد سعی شده موضوعی نو در حوزه سواد، انقلاب و مدیریت از دیدگاه مقام معظم رهبری احصاء گردد تا بتواند به عنوان عامل زمینه‌ساز سواد انقلاب اسلامی و تربیتی مدیران انقلابی در راستای گام دوم انقلاب و حقوق عمومی افراد جامعه حرکتی نوین برداشته شود. این مقاله روایتی است از فهمی دیگر از انقلاب اسلامی برای مدیران به عنوان متولیان نظام اسلامی که سکان اصلی هدایت جامعه مدنی انقلاب را دارند، می‌باشد.

۳. روش شناسی پژوهش

روش استفاده در این پژوهش، استراتژی نظریه پردازی داده بنیاد است. راهبرد داده بنیاد، نوعی روش شناسی عمومی برای تدوین نظریه‌هاست که ابتدا توسط گلاسر^۱ و استراوس^۲ ارائه شده است (نوروزی و همکاران، ۴۳:۱۳۹۱ به نقل از چارمز، ۵۰۹:۱۹۹۰). راهبرد نظریه داده بنیاد از مهمترین روش‌های کیفی پژوهش است که به‌نوعی می‌توان گفت مهمترین روش پژوهش کیفی نظام‌مند در مقابل انواع روش‌های کمی است (نوروزی و همکاران، ۴۴:۱۳۹۱ به نقل از چارمز، ۵۰۹:۱۹۹۰). هم

-
1. Barney G. Glaser
  2. Anselm Leonard Strauss

چنین نظریه داده بنیاد برای تفسیر رفتار فرد و هم چنین گروه قابل تحسین است (گالدینگ، ۲۰۰۲:۳۹). سه عنصر مفاهیم، مقوله‌ها، طبقه‌ها ارکان اصلی این استراتژی هستند. در پی جمع آوری و تحلیل داده‌ها، مفاهیم و از کنار هم قرار گرفتن چند مفهوم، مقوله شکل گرفته و در نهایت با بیان روابط تعمیم یافته بین مقوله و مفاهیم آن و بین مقوله‌های معین و سپس طبقه بندی روابط این عناصر در بستر و فرآیند آن پدیده مدل مفهومی تبیین کننده پدیده آشکار می‌شود (دانایی فرد، ۱۳۸۴:۴۷).

۴. جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری در پژوهش حاضر، مجموعه بیانات و سخنرانی‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله العالی) (از سال ۱۳۶۷ تا ۱۳۹۸) می‌باشد. از آنجا که در این تحقیق، احصاء و استخراج گزاره‌های اولیه به صورت تمام‌خوانی و در مراحل مختلف کدگذاری انجام گرفته است، لذا حجم نمونه با جامعه آماری برابر است.

۵. تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این تحقیق برای تحلیل داده‌های به دست آمده از قابلیت‌ها و ابزارهای مختلف روش «نظریه پردازی داده بنیاد» از قبیل کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی استفاده شده است. فرایند کلی اجرای این روش در نگاره شماره (۱) نشان داده شده است.

شکل ۱: مدل فرایند اجرای نظریه پردازی داده بنیاد (استراوس، ۱۳۹۰؛ دانایی فرد، ۱۳۸۴).

۶. یافته‌های پژوهش

در روش نظریه پردازی داده بنیاد، بعد از آنکه منابع اصلی مورد نظر شناسایی و «گزاره‌های کلیدی و مهم» از درون متون اولیه استخراج شد، مراحل بعدی رویش نظریه آغاز می‌گردد. استراوس و

پیامدهای سازمانی سواد انقلاب اسلامی مدیران در منظومه فکری مقام معظم رهبری ۱۸۳

کوربین در اثر ۱۹۹۸ خود با تدوین روال‌های کتاب «کشف نظریه داده بنیاد» (۱۹۶۷ م) سه فن کدگذاری؛ کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی پیشنهاد دادند (لی، ۲۰۰۱:۴۷).

یافته‌های پژوهش در دو بخش ذیل قابل شناسایی است:

احصاء مفاهیم و ظهور مقوله‌ها (کدگذاری باز) و رویش الگو و اشباع نظری (کدگذاری

محوری)

ارائه یافته‌های حاصل از کدگذاری و شناسایی مفاهیم (پاسخ به سؤال تحقیق)

۱-۶. احصاء مفاهیم و ظهور مقوله‌ها (کدگذاری باز)

پژوهشگری که از روش نظریه سازی داده بنیاد استفاده می‌کند به دنبال فرایند است. همزمان با گردآوری داده‌ها، پژوهشگر کدگذاری باز روی آن‌ها انجام می‌دهد. این به معنی بررسی خط به خط داده‌ها و شناختن فرایندها در آن می‌باشد (حسرتی، ۱۳۸۵:۱۳۲) در مرحله کدگذاری باز، اقدام به شمارش کدها، مفاهیم و مقوله‌ها می‌گردد. کد، واحد خرد تحلیل است که بر پایه آن مفهوم‌سازی داده‌ها شکل می‌گیرد. جدول (۱) مثالی از نحوه کدگذاری است:

جدول ۱. کدگذاری اولیه

نشانه‌گر	گزیده متن	کد گذاری باز
R32. 72.0 5.07	به وعده‌ها باید عمل کرد (۱). کارها را باید پیگیری کرد. برای خدا، در خدمت مردم (۲). و شما ببینید با همت و ابتکار و داشتن پشتکار، چه گلستانی درست خواهد شد! چیزی که به هیچ وجه، قابل شکست خوردن نیست (۳).	تاکید بر عمل کردن به وعده‌های داده شده پیگیری امور محوله و فعالیت‌ها به خاطر مردم و رضای الهی ۳. همت و پشتکار در انجام وظایف از شکست جلوگیری می‌کند.
R22 8.92. 20.1 2	نکته دهم از مؤلفه‌های سیاستهای مقاومتی، مسئله دانش محوری است (۱) که این هم یک مشخصه بسیار مهمی است. خوشبختانه وضع علمی امروز کشور این اجازه را به ما می‌دهد که این بلندپروازی را داشته باشیم که بخواهیم اقتصادمان را اقتصاد دانش بنیان کنیم، در درجه اول، عزم جدی مسئولان و مدیران اصلی (۲) و فعالان مردمی است؛ باید تصمیم بگیرند مسئولین کشور - در درجه اول، قوه مجریه، مسئولان	۱- اهمیت دانش محوری بودن در مسئولان انقلاب ۲- حرکت در مسیر انقلاب نیازمند عزم جدی و مقاومت مسئولان است. ۳- تاکید بر داشتن عمل کردن در اقدامات مسئولان

	<p>دولت؛ و نیز قوه‌ی مقننه؛ و قوه قضائیه؛ و بخشهای گوناگونی که ارتباطی با مسائل اقتصادی دارند - و حتماً بایستی در این مسئله، عزم جدی و راسخ داشته باشد. بدون تصمیم جدی و راسخ، کار پیش نخواهد رفت. دوم، ورود در میدان عمل [است] عمل در اینجا یک عمل صالح است؛ هرکسی که در این زمینه اقدام و عمل بکند (۳)،</p>	
<p>۱- تبلور صفا و درخشندگی در اخلاص کار و فعالیت ۲- تلاش در جهت حفظ روحیه انقلابی و ملاک قرار دادن هشت سال دفاع مقدس</p>	<p>آن جایی که کار با اخلاص همراه است، یعنی انسان فقط برای خاطر خدا و برای انجام وظیفه الهی کاری را انجام می‌دهد، آن صفا و درخشندگی این را دارد (۱). در نشان دادن این نقطه‌ها و جاری کردن این روحیه در طول و امتداد تاریخ ما، باید خیلی تلاش کرد؛ از آن هشت سال جنگ باید استفاده کرد (۲)</p>	<p>R12. 70.0 4.25</p>
<p>۱- احساس عمیق مسئولیت نسبت به انجام وظایف ۲- افزایش توانایی تربیت نیروی انسانی ۳- حفظ قدرت و قاطعیت در حوزه عملکردی ۴- تاکید بر ابتکار، نوآوری و افزایش خلاقیت ۵- تاکید بر تربیت علمی و دانایی محوری ۶- داشتن حس مسئولیت در انجام امور ۷- ایجاد زمینه‌های بروز پیشرفت</p>	<p>تا عناصر مختلف از فرماندهی‌ها و مدیریتهای در هر نقطه‌ای که هستند، باید نسبت به کار خودشان، احساس وظیفه عمیق کنند (۱). همه باید احساس وظیفه کنند. در همه بخشها، در تربیت نیروی انسانی (۲)، در سر پا نگهداشتن قدرت (۳)، به پرواز در آوردن ابزارها و وسایل پرنده و حفظ و حراست از آسمان کشور - که مهمترین بخش کار این است - در دفاع، در کارهای فنی، در سازندگی، در ابتکار و نوآوری (۴)، در کارهای سازماندهی، در آموزش و تربیت علمی (۵)، در انضباط نظامی و رعایت این جهات و کلاً در همه چیز باید احساس مسئولیت کنید (۶) و پیشرفت به وجود آورید (۷)</p>	<p>R2/6 8.11. 09</p>

* نشانگر مندرج در جدول نیز، به آدرس‌دهی متن مورد استفاده می‌پردازد. در این جدول نشانگر R204.90.07.24، به معنای دویست و چهارمین متن از بیانات مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۹۰/۰۷/۲۴ بوده است. با توجه به محدودیت‌های موجود و به علت این که حجم مقاله بیش از حد مجاز نشود از ذکر کلیه کدها و شناسه‌ها خودداری شده است.

پیامدهای سازمانی سواد انقلاب اسلامی مدیران در منظومه فکری مقام معظم رهبری ۱۸۵

گام بعدی کدگذاری باز مربوط به تولید مقوله‌ها از طریق مقایسه و ترکیب مفاهیم از کدهای ثانویه می‌باشد که در این مرحله تعداد ۲۴ مقوله در یک سطح انتزاع بالاتر آشکار گشته است. در جدول شماره (۲) نگاره‌ای از مقوله‌های تولید شده در مرحله کدگذاری باز نشان داده شده است. همانطور که مشخص گردید ۲۴ طبقه فرعی از مفاهیم استخراج شده از بیانات مقام معظم رهبری احصاء شده است که در قالب ۶ طبقه اصلی (معرفت دینی، معرفت اخلاقی، سواد انقلاب اسلامی، معرفت سیاسی، ارزش‌های سازمانی و ارزش‌های اجتماعی) مدون شده است.

جدول ۲. ظهور و شناسایی مقوله‌ها

طبقه اصلی	طبقه فرعی	فراوانی	مفاهیم	
معرفت سیاسی	تفکر و تدبیر	۱۵	تاکید بر اهمیت تفکر در مسئولیت	
		۱۷	نقش و نگاه مدیرانه در انجام امور	
	ولایت مداری و الگوپذیری	۸	حکومت علوی، الگوی حرکت در مسیر انقلاب	
		۸	خطامشی امام خمینی محور اعمال و رفتار مسئولان	
	بصیرت	۱۳	تاکید بر هوشیاری و تحلیل مسائل انقلاب	
		۳۲	شناخت و بیداری در مقابل توطئه‌های دشمنان	
		۲۰	تاکید بر روشن‌بینی و واقع‌گرایی مسئولان	
	سواد انقلاب اسلامی	ایمان و باور	۹	جهت‌گیری و حرکت در مسیر انقلاب
			۱۱	حفظ شعائر و آرمان‌های انقلاب
۲۴			نگاه به ارزش‌های اصولی انقلاب	
۲۵			تاکید بر انقلابی‌گری مسئولان	
۲۰			حفظ اصول و مبانی انقلابی	
۹			نگاه اعتقادی به اصول انقلاب و نظام	
کمال طلبی		۳۲	افزایش شاخص کارآمدی در مسئولان	
		۱۰	نگاه به توانایی و تخصص و توانمندسازی	
		۵۱	گرایش به سوی عالمیت، عقل‌گرایی و دانش‌محوری	
		۱۱	تاکید بر تغییر و تحول در انقلاب	

		۱۲	اهمیت پیشرفت و حرکت	
		۶	گرایش به نوآوری و ابتکار	
		۱۰	تاکید بر فراگیری دانش مفاهیم انقلاب اسلامی	
	آگاهی و شناخت	۱۷	درک و شناخت ماهیت انقلاب اسلامی	
		۱۶	درک تأثیرات انقلاب اسلامی	
		۱۲	حفظ و تربیت نیروهای انقلابی برای ماندگاری انقلاب	
	توانایی و مهارت	۹	گرایش به سمت نیروهای جوان در مسیر انقلاب	
		۹	تاکید بر حفظ و دفاع از نظام و هویت انقلاب	
		۳۳	تاکید بر حفظ تقوای الهی و تدین	
معرفت دینی	معنویت گرایی	۱۵	ارتباط با خدا با ذکر و دعا	
		۱۰	اشاعه معنویت در محیط سازمانی	
		۱۸	تأثیر تقوا و معنویت در موفقیت سازمانی	
		۲۰	اعتقاد و ایمان به خدای متعال	
	آخرت گرایی	۱۷	نظارت الهی بر اعمال و فعالیت‌ها	
		۸	نگاه اسلامی در انجام امور و فعالیت‌ها	
	اسلام گرایی	۷	اسلامی کردن محتوای انقلاب	
		تکلیف گرایی	۲۳	صحت عمل بر اساس تکالیف الهی
	۱۷		اهمیت نظارت الهی بر عملکرد مسئولان	
	۱۸		اتکاء به خداوند و حفظ آن به عنوان تکیه‌گاه	
	۱۱		تاکید بر جلب رضایت الهی	
		اخلاق مداری	۱۸	تاکید بر دوری از ردائیل اخلاقی
			۵	کنترل گرایش به مادیات و زندگی دنیایی با تعالیم اخلاقی
۱۵			تطبیق رفتار و گفتار بر اساس شاخص‌های اخلاقی	
۶			فراگیری آموزه‌های اخلاقی	

معرفت اخلاقی	ارزش‌های فردی	۱۲	سفارش اخلاق الهی به عنوان رکن اصلی انقلاب
		۱۹	مبارزه با فساد و سلطه نشانه بارز مسئولان در نظام
		۲۲	تاکید بر ایجاد ارتباط صادقانه و شفافیت‌سازی
		۴۳	لزوم داشتن شجاعت در انجام وظایف
		۹	نگاه دلسوزانه در انجام وظایف
		۹	پاسخگویی به عنوان یک اصل در انقلاب
		۶	تاکید بر داشتن ایثار و فداکاری در انجام امور محوله
		۶	ارزش امانت داری و امین بودن
		۳۱	اخلاص نشانه بارز مسئولان انقلاب
		۴۵	ساده‌زیستی و دوری از اشرافی‌گری
		۷	سعه صدر نشانه بارز مدیران انقلابی
	خودشناسی	۹	تاکید بر لزوم آگاهی و شناخت پیرامون خود
	خودسازی	۵۲	نظارت و کنترل درونی در مسئولان
		۹	دوری کردن مناصب دولتی
۱۴		سفارش به تهذیب نفس	
معرفت اجتماعی	رفتار انقلابی	۲۱	حفظ و تقویت روحیه و انگیزه حضور در انقلاب
	التزام به قانون	۱۲	قانون اساسی شاخص عملکرد
		۵	گرایش به نظم و انضباط کاری
		۷	عمل بر اساس قوانین و چارچوب‌ها
	انسجام و همبستگی	۳۱	وحدت و همدلی مسئولان بر اصول نظام
		۱۵	پرهیز از بروز اختلافات، تفرقه و دشمنی
		۶	برقراری ارتباط صمیمانه و نزدیک بین مسئولان
	عدالت محوری	۲۱	نقش عدالت در مسئولیت مدیران
		۱۱	تاکید بر اجرای عدالت در جامعه
	مردم‌سالاری	۱۱	ارزش خدمت کردن به عنوان افضل عبادات
۳۳		مردم‌داری و ارتباط با مردم پشتوانه مسئولان	

		۳۵	تاکید بر اهمیت خدمت کردن در انقلاب
		۱۷	اهمیت شکرگذاری و افتخار خدمت کردن
		۱۸	خدمت کردن نیازمسئولیت و حرکت در انقلاب
معرفت سازمانی	رفتار مسئولانه	۲۸	نگاه مسئولانه و متعهدانه در مسئولان
		۱۵	تاکید بر ادای وظیفه و تکلیف در مسئولان
	رفتار راهبردی	۶	نگاه بلندمدت به حرکت در مسیر انقلاب
		۱۹	برنامه ریزی و طراحی رکن انجام فعالیتها
		۱۳	توصیه به اولویت‌بندی و شناسایی ظرفیتها
		۱۷	معیارچشم انداز، قطب نمای حرکت مسئولان
	رفتار عملی	۱۷	تاکید بر عمل کردن به وعدهها
		۵	تاکید بر انطباق حرف و عملکرد مسئولان
		۱۲	عملکرد مسئولان شاخص ارزیابی مردم
	رفتار جهادی	۳۹	تاکید بر جدیت و تلاش جاهدانه
		۸	ارزش مجاهدت مسئولان نزد پروردگار
		۲۰	رویکرد حرکت جهادی در مدیریت
	رفتار راسخ	۲۷	قاطعیت و قدرت لازمه حرکت مسئولان
		۱۴	اهمیت ایستادگی و مقاومت در مسیر انقلاب
		۱۸	پافشاری و پایداری در حفظ مواضع

۶-۲. رویش الگو و اشباع نظری (کدگذاری محوری)

در مرحله دوم که به آن کدگذاری محوری گفته می‌شود، محقق یکی از مقوله‌ها را انتخاب کرده آن را تحت عنوان پدیده محوری در مرکز فرآیند تحقیق، مورد کاوش قرار داده و ارتباط سایر مقوله‌ها را با آن مشخص می‌کند. این روش کدگذاری که اصطلاحاً به آن «مدل پارادایم»^۱ کدگذاری محوری گفته می‌شود توسط استراوس و کوربین (۱۹۹۴) ارائه شده است و به این دلیل محوری گفته می‌شود

1. (Axial) Coding paradigm

پیامدهای سازمانی سواد انقلاب اسلامی مدیران در منظومه فکری مقام معظم رهبری ۱۸۹

که کدگذاری حول «محور» یکی از مقوله‌ها انجام می‌شود. این الگو شامل شش جعبه از اطلاعات شامل «شرایط علی^۱»، «شرایط زمینه‌ای^۲»، «مقوله محوری^۳»، «شرایط مداخله‌گر^۴»، «راهبردها^۵» و «پیامدها^۶» می‌باشد که به شکل نظام‌مند الگوی پارادایم را تشکیل می‌دهند (علیزاده، ۱۳۹۷: ۵۹).

نمودار ۱: الگوی پارادایم در کدگذاری محوری (محقق ساخته)

1. Causal conditions
2. Context conditions
3. Core category or phenomenon
4. Intervening conditions
5. strategies
6. consequences

۷. ارائه یافته‌های حاصل از کدگذاری و شناسایی مفاهیم (پاسخ به پرسش پژوهش)

از آنجا که هدف این تحقیق تبیین عوامل پیامدی سواد انقلاب اسلامی مدیران می‌باشد به تحلیل مقوله‌های پیامدی در الگوی پارادایمیک می‌پردازیم:

۷-۱. معرفت سازمانی پیامد سواد انقلاب اسلامی

مقوله‌های پیامدی عواملی هستند که از آثار الگوی مفهومی نشات می‌گیرند. اینکه مدیر چه ارزش‌هایی را برای سازمان خود تعریف می‌کند و چطور این ارزش‌ها مدیران را در تحقق اهداف سازمانی یاری می‌کند اهمیت بسزایی در موفقیت مدیران دارد. تبیین ارزش‌های سازمان به‌عنوان یک معرفت برای مدیران مورد توجه قرار گرفته که در فرآیند انجام امور و فعالیت‌های روزمره سازمانی نقشی بی‌بدیل خواهند داشت. ارزش‌های سازمانی موجب تقویت فرهنگ سازمان شده و باید و نبایدها و شاخص‌های موفقیت مدیران را برای آنها تبیین می‌کند. از این‌رو با توجه به اینکه سواد انقلاب اسلامی یک توانایی خاص در مدیران انقلاب اسلامی به شمار می‌آید همواره مقام معظم رهبری توصیه‌ها و نصایحی را خطاب به مسئولان و کارگزاران نظام در انجام وظایف سازمانی در بیانات خویش داشته‌اند که در این تحقیق مقوله‌های «رفتار راسخ» «رفتار عملی» «رفتار مسئولانه» «رفتار جهادی» «رفتار راهبردی» از بیانات معظم‌له به‌عنوان ارزش‌های سازمانی شناخته و برچسب معرفت سازمانی گرفته شد.

همانطور که اشاره شد مقام معظم رهبری انقلاب را همانند یک کتاب که دارای فصول و سطور معرفت هست دانسته و معرفت دینی و معرفت سیاسی و اخلاقی را سه فصل کتاب انقلاب می‌دانند در همین راستا معنویت‌گرایی، خودسازی انقلابی، تکلیف‌مداری، آخرت‌گرایی و اسلام‌گرایی مقوله‌های معرفت دینی حاصل از بیانات معظم‌له به‌عنوان مفاهیم زمینه ساز سواد انقلاب اسلامی مدیران در انقلاب اسلامی ایران می‌باشد.

جدول ۳: عوامل پیامدی سواد انقلاب اسلامی

معرفت سازمانی	رفتار مسئولانه	نگاه مسئولانه و متعهدانه در مسئولان
		تاکید بر ادای وظیفه و رفتار مسئولانه
	رفتار راهبردی	نگاه بلندمدت به حرکت در مسیر انقلاب
		برنامه‌ریزی و طراحی رکن انجام فعالیت‌ها
		توصیه به اولویت‌بندی و شناسایی ظرفیت‌ها
		معیار چشم‌انداز، قطب‌نمای حرکت مسئولان
	رفتار عملی	تاکید بر عمل کردن به وعده‌ها
		تاکید بر انطباق حرف و عملکرد مسئولان
		عملکرد مسئولان شاخص ارزیابی مردم
	رفتار جهادی	تاکید بر جدیت و تلاش جاهدانه
		ارزش مجاهدت مسئولان نزد پروردگار
		رویکرد حرکت جهادی در مدیریت
	رفتار راسخ	قاطعیت و قدرت لازمه حرکت مسئولان
		اهمیت ایستادگی و مقاومت در مسیر انقلاب
		پافشاری و پایداری در حفظ مواضع

نتیجه‌گیری

ارزش‌های سازمانی فرضیاتی مشترک در حوزه فرهنگ سازمانی ایجاد کرده و و مبنای عملکرد و سنجش موفقیت در سازمان‌های دولتی هستند. سیستمی ارزشی که زیربنای عملکرد و معیار و شاخص رفتار مدیران در سازمان خواهد شد. یافته‌های تحقیق نشان داد که عناصر و مقوله‌های رفتاری احصاء شده از بیانات مقام عظمای ولایت حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای متکی بر ایجاد یک سلسله رفتارهای ماندگار در انقلاب و حوزه سازمانی خواهد بود. یافته‌های تحقیق نشان داد که آثار و پیامدهای سواد انقلاب اسلامی در قالب معرفت سازمانی از مسائل مورد تأکید مقام معظم رهبری می‌باشد تا آنجا که کسب موفقیت‌های سازمان را در گرو روحیه و رفتارهای انقلابی دانسته و می‌فرمایند: «هر دستگاهی که با معیارهای ایمانی و تعبد و روحیه انقلابی‌گری بیشتر آمیخته است، موفقیت‌های آن در زمینه‌های مربوط به اداره کشور بیشتر است (مقام معظم رهبری، ۱۳۷۹/۶/۲۶). معرفت سازمانی متکی بر شناخت سازمان و بروز رفتارهایی هست که بتواند سازمان‌های دولتی را در

نظام انقلاب اسلامی و تحقق آرمان‌های آن یاری رساند، یکی از آرمان‌های انقلاب اسلامی تأمین حقوق عمومی و مصالح عمومی در نهادها و سازمان‌ها بوده که با قوانین و احکام اداری تنیده شده بر پیکره سازمان‌ها آمیخته شده است. دولت نوین متمایز از سایر دولت‌ها به دنبال تحقق ارتقاء حقوق عمومی با مرزها و ابزارهای مشخص با تمسک به رفتارهای حاصل از سواد انقلاب اسلامی مدیران می‌تواند بر ساخت سازمانی بهره‌ورتر و ارزشمندمدار تأثیر گذاشته و برای استحکام نظام دموکراسی و مردم‌سالاری دینی تلاش نماید که در نهایت با بروز این رفتار در سطح سازمان‌ها و نهادها زمینه تکامل حقوق اداری و بالطبع گسترش حقوق اجتماعی، اقتصادی و سیاسی فراهم و ایجاد کننده جامعه مدنی در گام دوم تمدن ساز انقلاب اسلامی گردد. از همین رو در این پژوهش عوامل پیامدی سواد انقلاب اسلامی در منظومه فکری مقام معظم رهبری مورد بررسی قرار گرفت؛ بر همین اساس تداوم انقلاب منوط به حرکت جامعه و در رأس آن مسئولان و کارگزاران به عنوان الگوی خاص دولت جهت تقویت و سلامت پایه‌های نظام اداری می‌باشد و با تکیه به یک سرمایه رفتارهای سازمانی حول محور سواد انقلاب اسلامی مدیران را برای ایجاد تمدن نوین اسلامی و تکوین حقوق اداری تربیت نماید.

با توجه به اهمیت و نقش الگویی مدیران در انقلاب و رفتار و خصوصیات آنان در نظام اداری و انقلاب اسلامی پیشنهاد می‌گردد:

۱. به منظور توسعه موضوعی، محتوایی، اجرایی و کاربردی کردن یافته‌های تحقیق و آزمون اعتبار در عمل، نتایج کاربردی آن در سازمان‌های دولتی بالادست دستگاه‌های انقلابی و اجرایی مورد بررسی قرار گیرد.

۲. در راستای گام دوم انقلاب و منویات مقام معظم رهبری، پیامدهای حاصل از سواد انقلاب اسلامی با عنوان معرفت سازمانی در سازمان‌ها برای مدیران جوان به صورت دوره‌های آموزشی ضمن خدمت برگزار شود.

۳. جهت رسیدن به نقشه عملیاتی بیانیه گام دوم، راهکارهای عملیاتی شدن عوامل در ساختارهای نهادی و انقلابی بررسی شود.

۴. پیامدهای حاصل از سواد انقلاب اسلامی مدیران به عنوان منشور رفتاری سازمانی ارائه تا سرلوحه کار و فعالیت‌های مدیران و سازمان‌های دولتی شود.

فهرست منابع

- مقام معظم رهبری، (۱۳۶۸-۱۳۸۹)، پایگاه نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، khamenehi.ir
- اکوانی، سیدحمده، شفیعی سیف آبادی، محسن (۱۳۹۴). «معرفت دینی و تأثیر آن بر مفهوم آزادی در انیسه امام خمینی (ره)»، فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهشنامه انقلاب اسلامی، سال چهارم، شماره ۱۵، ص ۴۵-۶۴.
- باقری، خسرو؛ (۱۳۸۲) هویت علم دینی، تهران: سازمان انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- حسرتی، مصطفی (۱۳۸۵) «مقدمه‌ای بر روش کیفی نظریه سازی داده بنیاد»، فصلنامه زبان و زبان شناسی، سال دوم، شماره ۳.
- دانایی فرد، حسن (۱۳۸۴)، "تئوری پردازی با استفاده از رویکرد استقرایی: استراتژی مفهوم سازی تئوری بنیادی". دو ماهنامه علمی پژوهشی دانشور. دانشگاه شاهد سال ۱۲، تیر ۱۳۸۴، ش ۱۱.
- رازی، فخرالدین ابوعبدالله (۱۴۲۰)، مفاتیح الغیب (تفسیر کبیر)، بیروت: دار احیاء التراث العربی.
- سجادیه نرگس (۱۳۹۴)، «نقد و بررسی رویکرد سواد اخلاقی از منظر عاملیت انسانی»، مجله پژوهشنامه مبانی تعلیم و تربیت سال ۵، شماره ۲، ۱۰۹-۸۸.
- سربینی واسولو، (۱۳۸۷) «سواد رایانه‌ای و اطلاعاتی: چالش‌های پیش روی اطلاع رسانان مدرن در آستانه قرن بیست و یکم» ترجمه حمید رضا جمالی مهموئی. پیام کتابخانه، دوره نهم، ۶۲-۶۶.
- سعیدی شاهرودی، علی، مرادی، عزیز مراد، (۱۳۹۵)، "بررسی و تحلیل نفوذپذیری انقلاب‌های توحیدی"، فصلنامه امنیت ملی، سال ششم، شماره بیست و دوم، ص ۸۴-۶۱.
- صلواتیان، سیاوش، حق وردی طالقانکی، میثم، گودرزی، غلامرضا (۱۳۹۶). "الگوی رهبری شهید سید مرتضی آوینی در فعالیتهای رسانه‌ای". فصلنامه مدیریت اسلامی، سال ۲۵، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۶: ۱۲۱-۹۵.
- عامری، محسن (۱۳۹۸)، سواد انقلاب اسلامی، قم: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- فاضلی، محمدرضا؛ عامری، محسن (۱۴۰۰)، "تبیین عوامل پیدایشی سواد انقلاب اسلامی مدیران در منظومه فکری مقام معظم رهبری"، نشریه علمی دانش سیاسی، شماره دو، صص ۴۶۰-۴۹۵.
- مبینی محمد (۱۳۹۵)، «طراحی الگوی اسلامی - ایرانی مدیریت جهادی در راستای عینیت بخشی‌ام القرائ جهان اسلام» فصلنامه مدیریت اسلامی، سال ۲۴، ۱۶۰-۱۳۷.
- محمدی، یدالله، (۱۳۸۰)، "انقلاب اسلامی: ایدئولوژی، مفاهیم و کارکردها"، فصلنامه مصباح ۶-۴۰.
- مشیرزاده. حمیرا، (۱۳۸۲) «نگرشی اجمالی به نظریه‌های انقلاب در علوم اجتماعی»، انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن، قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ج ۱.
- مطهری، مرتضی، (۱۳۷۹) بررسی اجمالی نهضت‌های اسلامی در صد سال اخیر، تهران: صدرا.

ملکوتیان، مصطفی (پاییز ۱۳۸۱): «انقلاب از آغاز تا فرجام: مروری بر ویژگی‌های هفت‌گانه مشترک انقلاب‌ها»، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران؛ ش ۵۷.

ناظمی اردکانی، مهدی (۱۳۸۶): «تجربه مدیریت نهادهای انقلاب اسلامی به‌عنوان سازمان‌هایی نوین، الگویی برای مهندسی فرهنگی سازمان‌ها»، فصلنامه مصباح؛ سال شانزدهم، ش ۷۰.

نوروزی، خلیل؛ باقری کنی، مصباح الهدی؛ آزادی احمد آبادی، جواد؛ نوروزی، محمد (۱۳۹۱)، "ارتقای قابلیت‌های پویا در دانشکده‌های مدیریت جمهوری اسلامی ایران، مورد مطالعه: دانشکده معارف اسلامی و مدیریت دانشگاه امام صادق (ع)". نشریه مدیریت در دانشگاه اسلامی. ش ۳، ۴۲۳ تا ۴۴۶.

Strauss, A. and Corbin, J. (1998), *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Technique* (2nd Edition), Sage, Newbury Park, London

Peters, R.S. and Hirst, P. (1980), *The Logic of education*, Blackwell: London.

Martin, Patricia Y. & Turner, Barry A. (1986), "Grounded Theory and Organizational Research", *The Journal of Applied Behavioral Science*, 22(2)

Herman, B. (2007), *Moral literacy*. London: Harvard University Press, 302-313.